

Kern van het ware geloof

Wat is de kern van het ware geloof in JHWH?

Het zou het volgende dienen te zijn: *De welbewuste en met volle zekerheid gepaard gaande ontmoeting met Jahweh, gepaard met het ontvangen van de Christus-kracht in ons hart* (bewustzijn), wat een definitieve innerlijke vernieuwing tot stand brengt, waardoor wij metterdaad terugkeren tot het verbond van onze Verbondspartner JHWH. Alsdan beleven wij de actuele werkelijkheid van Christus (de Gezalfde, en zijn wijzelf een christos, dat is een ‘gezalfde’). Van deze Geestes-ervaring wordt in ons christelijke Westen niet veel meer gehoord, doorleefd, ervaren en beleden -ondanks alle evangelische ophef en charismatische opwekkingen- dit terwijl dat in vervlogen tijden veelvuldig werd vernomen ¹. Algemeen leven de meeste christenen bij onzekerheden, toestandjes, uit het hoofd geleerde belijdenissen, dogma’s, tradities, kerkgang en gelatenheid. Het “kerkspel” is dan ook veelmeer een zakelijke aangelegenheid geworden, een clubfestiviteit. In heel het christendom is de boodschap van het Evangelie meestentijds versmald tot de redding van de ziel van het individu. Hierbij is er geen aandacht overig voor de wederoprichting van het koninkrijk Gods, het herstel van de 12 stammen Israëls en andere belangrijke zaken. Wat stelt het christendom vandaag de dag nog voor? Niet veel, gezien Christus op de achtergrond als figurant van weinig betekenis is. Sommigen hebben de mond wel vol van Jezus, maar niet van de innerlijke Christus-kracht. Men werkt slechts aan de verbetering van de eigen wereld of aan de instandhouding van een instituut. Het christelijk geloof houdt men slechts voor het voor-waarhouden van een aantal ‘historische waarheden’ en belijdenissen. De apostelen en evangelisten beleefden het christen-zijn nog in een mythische fase, maar dat is nu een zeldzaamheid. Bij Paulus begon

¹ In “Zijn uitgang te Jeruzalem” klaagt dr. A. Kuiper als volgt: “Wat de rechtvaardigmaking voor God en door God is, leert nog wel een ieder van buiten, maar leren van binnen nauwelijks enkelen meer”. En Theodorus van der Groe in zijn boek: De waarachtige bekering, p.5 schrijft: “want wij zijn verzekerd, dat er maar weinige mensen onder ons waarlijk bekeerd zijn, en dat verreweg de meesten niet eens weten wat de bekering is, etc.”.

reeds de meer verwereldlijkte fase, waar men afstand nam van de werkelijkheid. Men wilde toen reeds het geloof voor de buitenwereld aannemelijk maken en uiteenzetten via de Griekse filosofie. Men trachtte het mystische en metafysische onder woorden te brengen en te formuleren. Op verschillende concilies kwamen belijdenissen en dogma’s tot stand, die door elk oppervlakkig individu beaamd konden worden, zónder dat het hart geraakt was. De mystieke christuservaring en de daaraan gekoppelde geloofszekerheid werd daarbij gemist. Het christelijk geloof raakte niet meer het innerlijke leven, de nauwe band met Christus. De échte religieuze ervaring raakt immers het innerlijke leven en is iets dat boven het menselijke uitstijgt en ons overkomt, overweldigt en als in de schoot wordt geworpen. Daarin doet JHWH Zichzelf kennen als een werkelijkheid. Wel kunnen geloofservaringen verschillen van persoon, groep, land of milieu. De religieuze ervaring echter is wereldwijd één en dezelfde. Men ontvangt enerlei hart en weg om Hem te kennen, zie

Jeremia 32:39 En Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen, hun ten goede, mitsgaders hun kinderen na hen.

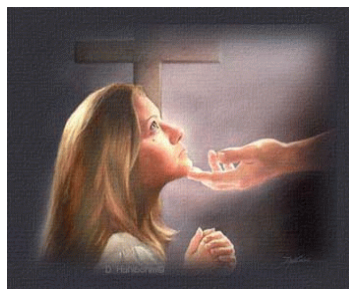
Ezechiël 11:19 En Ik zal hun enerlei hart geven, en zal een nieuwen geest in het binnenste van u geven; en Ik zal het stenen hart uit hun vlees wegnemen, en zal hun een vlesen hart geven;

Binnen de orthodox-bevindelijk-gereformeerde kringen wordt vooral de nadruk gelegd op de directe geloofservaringen. Het gaat hierbij niet zozeer om het aannemen van orthodoxe leerstellingen, maar om de innerlijke beleving of omgang met Jahweh, als “weg der bekering”. Hiervan heeft men echter allerlei voorstellingen gemaakt, zodat de ware ondervindelijke kennis ervan vervlakt en nagenoeg verdwenen is. In de geloofsbeleving zit het element ervaring, bevinding. Daarmee brak Karl Barth en stelde dat het geloof slechts overgave aan God is, zonder menselijke ervaringen. Het geloof kan bij hem nooit zijn oorsprong hebben in gevoelens of emoties, maar alleen in een van Boven afkomende genade. Dit heeft geleid tot verstarring, zodat er weer wordt

gezocht naar het ervaren van God in Christus, de beleving van het Godsmysterie, de toe-eigening. De Christuservaring is immers veel meer dan een belevenis. Een ervaring duurt in feite een leven lang, waaraan wel een zeer belangrijke belevenis ten grondslag ligt, namelijk de volkomen zelfovergave. De gehele persoon is bij die ervaring betrokken. Dan wordt men heel gemaakt en leert men ‘hanani’ zeggen, dat is het Hebreeuwse woord voor ‘Adam waar zijt gij’, én tegelijk betekent het ‘Hier ben ik’.

Dan maakt men een nieuwe keuze om de Schepper alleen te dienen en zichzelf te verzaken. Die ervaring en keus zet de vernieuwde mens in een blijvende beweging, bekering/heiliging, en is dynamisch. Alle eigen weerstanden worden overwonnen. De persoon wordt er door gestempeld. Hij maakt de onberouwelijke keus. Het is JHWH die Zich aan ons mensen openbaart. Van die openbaring gaan wij alsdan spreken, zij het in menselijke taal en begrippen. Dat is dus een soort ervaringstaal. Het wordt ook wel de “mystieke ervaring” genoemd. Wij dienen wel onderscheid te maken tussen een mysticus en de mystieke Godservaring. Er kunnen allerlei mystici zijn van allerlei soorten geloof, maar er is slechts één mystieke Gods/Christus-ervaring. De

Hemelse aanraking?

Christuservaring berooft de mens niet van zijn mens-zijn, maar maakt zijn mens-zijn juist ten volle zinvol. Wie de liefde Gods in Christus eenmaal gesmaakt heeft, verandert zijn leven in zelfovergave en liefde tot zijn naaste.

Waarom spreekt Christus vandaag de dag de meeste mensen niet meer aan? Waarom zijn velen uit de kerken gelopen met een vaarwel tegen alles wat met christelijk geloof te maken heeft? Welnu, men kon niets meer met de traditionele dogma's en belijdenissen, met een historische Jezus en Zijn leer. In veel opzichten terecht. Maar vooral, doordat men de Christuservaring mist, die de kern is van het christelijk geloof. Die ervaring is slechts voorbehouden aan de echte “ingewijden”, terwijl de

anderen eraan voorbijgaan. De ingewijden verstaan de diepere zin en betekenis van Christus. Dat noemt men ook wel esoterie, dat is, met de blik naar binnen gericht, of een verborgen inzicht hebben. De meeste christenen blijven afstandelijk en koud, omdat zij JHWH en Christus buiten zich zien en niet innerlijk ervaren. Het innerlijk blijft onaangeraakt en is niet in overeenstemming met het uitwendige wat men gelooft of voorstaat.

Mystiek

Mystiek komt van mustikos = geheim, verborgen.

Mystiek overkomt je, zonder dat je daar zelf iets aan kunt toedoen of afdoen². De mysticus is iemand die zelfovergave³ kent, die álles durft los te laten om nieuwe wegen in te kunnen slaan. De mystici zijn meestal randfiguren van de maatschappij. Bij mystiek gaat het om een ervaring. Zoiets is moeilijk te beschrijven en weer te geven. Hij die een speciale ervaring meemaakt, weet dat er iets bijzonders met hem is gebeurd, wat hem geheel omvormt. De mystieke ervaring heeft iets paradoxaals. Het overkomt je en is iets volslagen nieuws. Je bent sprakeloos, en toch moet je spreken. Het is echter moeilijk om het te verwoorden met oude woorden. Je gaat over in een nieuwe realiteit, die met oude taalwoorden zich niet laat benoemen. Vanuit deze spanning is o.a. de zogenaamde “tale Kanaäns” ontstaan. Immers, iets dat onuitsprekelijk is, is in mensenwoorden moeilijk te verwoorden. Je maakt een wezenlijke verandering mee, en je leven wordt er volledig anders door. Deze ervaring is dynamisch en kan niet in statische begrippen worden beschreven. Je doormaakt drie fasen in één keer, in één moment, die zich daarna je leven lang herhalen. Noem deze fasen: ellende, verlossing en dankbaarheid. Noem ze: zondekennis, Christus-kennis en levensheiligung. Of noem ze: afbraak, zelfovergave en

². Zie “Verkenningen in de mystiek” Laetitia Aarnink pag.7.

³ Om te lezen wat zelfovergave betekent, is het boek van E. Stanley-Jones “Tranen op Muziek”, bijzonder inzichtgevend

herstel⁴. Je bent in of tijdens die ervaring een gevloekte én tegelijk een gezegende. Je bent er én de diepst verlorene in jezelf én de hoogst geredde in Christus. Afbraak en opbouw houden de mysticus in evenwicht zolang als hij leeft. Mystiek is vooral sterven aan jezelf, jezelf loslaten en Jahweh in je laten werken, aldus dr. Loet Swart, die promoveerde op Jan van Ruusbroec. Ruusbroec stuurt in zijn boek “De geestelike Brulocht” aan op de mystieke omvorming. Valse mystiek neemt de mens op sleeptouw en zet hem in het middelpunt. Ruusbroec spreekt over de komst van Christus in het hart, wat met grote vreugde en troost gepaard gaat.

Ruusbroec

Een beter woord voor mystiek is spiritualiteit. Het omvat geloofservaringen over de aanwezigheid van Jahweh. Men is gegrepen door de Geest van Christus en bezielt met vurige liefde tot Jahweh. Mystiek is volgens dr. Hans Wilbrink het intens beleven van de relatie met God, zo intens dat het hemelse al tijdens dit leven beleefd wordt. God omarmt met zijn liefde de mens (amplexio Dei). Mystiek heeft volgens J. Slavenburg (in *Mystiek en Spiritualiteit*) nooit meer die status gehad die het in het vroege christendom vaak wél genoot. Slavenburg vindt mystiek “de kunst van het eenworden met de werkelijkheid”. Het is een kunst die wij moeten leren en die ons terugvoert tot onze goddelijke kern.

Vandaag de dag zijn de mystici of “heiligen” in grote vergetelheid geraakt⁵. Zij zijn of waren het die boven de kleinmenselijkheid konden uitstijgen en leefden naar de wil van Jahweh. De ware heilige bezit een

---

⁴ In “verkenningen in de mystiek” noemt Hein Blommestijn op pag. 31 deze drie wegen.

⁵ Zie Walter Nigg: *Grote Heiligen*

zielengrootheid die alle kerkmuren overstijgt, en de gehele mensheid aanspreekt met zijn leven. Zij spreken de taal der vernieuwing, die herkenbaar is aan oprechtheid. Heiligen zijn deswege pikante figuren, doordat ze apart zijn gezet door Jahweh. In zichzelf zijn het geen bijzondere mensen, ze kennen hun feilen en gebreken. Wel hebben zij zich losgemaakt van veel zondige zaken en doen daarvoor hun uiterste best. Ze zijn bezig boven hun eigen fouten uit te groeien. Heiligheid is niet slechts een hoge morele levenswijze. Nee, ze stijgt de gewone deugdzaamheid ver te boven. Heiligheid is een proces dat in dit leven niet geheel voltooid kan worden. De mystici blijven zoekers naar de vervolmaaktheid, naar de nabijheid van Jahweh. Heiligen zónder bovennatuurlijke verschijnselen zijn geen heiligen. Ware heiligen zijn niet te omschrijven. Hun geheim laat zich niet doorgronden.

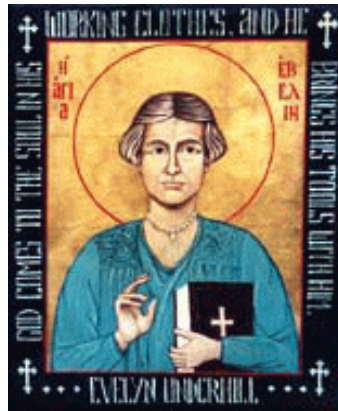
Mystiek bij Evelyn Underhill

Haar boek “Mysticism” is in 1913 gepubliceerd, maar nog steeds actueel. Zij geeft erin weer dat de ware mystiek bestaat in het geraakt zijn door het bovennatuurlijke, de ándere werkelijkheid, wat gepaard gaat met zelfovergave. Het bewustzijn van de mysticus wordt verruimd, ontwikkeld tot het hoogste niveau. Om tot de verruiming van het bewustzijn te geraken, wordt eerst de normale waarneming van de mens d.m.v. zijn zintuigen op non-actief gezet (dit noemt men in de gereformeerd bevindelijke kringen de “algemene overtuiging van zonden”). De mens krijgt een blik naar binnen te slaan, ziet zijn verdorven hart, zijn eindigheid en leegheid, gaat wanhopen aan zichzelf, veroordeelt zichzelf tenslotte, rechtvaardigt Jahweh in Zijn eis der Wet en geeft zichzelf volkomen over (de ware ellendekennis, het sterven aan de wet). In die passiviteit is hij ontvankelijk voor hogere bewustwording en ontvangt contact met het Bovennatuurlijke (de openbaring van Christus aan het hart, Galaten 1:18). De mens wordt hierdoor vernieuwd, richt zich met vernieuwde zintuigen en uitgangen van zijn hart tot Jahweh. De mysticus proeft of ervaart hier een ongekende vrede en blijdschap, rust en voldoening. Dit mag met recht een nieuwe geboorte genoemd worden. Het is het ontvangen van een nieuw hart en vaste geest in ons binnenste, waar nieuwe levenskeuzes worden gemaakt. Hier ervaart de mysticus de liefde Gods in Christus op heel

bijzondere wijze, wat hart en ziel in vlam zet. Meestal is een mysticus een persoonlijkheid die zich goed kan concentreren, artistiek en creatief aangelegd is. De liefde Gods die in zijn hart is uitgestort zoekt zichzelf niet, vandaar de zelfovergave en het liefhebben van Jahweh en zijn naasten. Om het voorgaande met de woorden van Evelyn Underhill weer te geven:

III Mystiek en psychologie

Hier onderzoekt Underhill het mentale apparaat dat de mystici ter beschikking staat om "te ontsnappen aan de gevangenissen van het zintuigelijke wereld" en tot kennis van en contact met een boven-zintuigelijke Werkelijkheid te komen. Er zijn twee grote krachten in de psyche: cognitie en conatie. Vertaald naar mystiek: het passieve kennen van God en het actieve verlangen Hem meer lief te hebben. Conatie, het door begeerte aangedreven "uitgaande" streven van de wil naar God, is een betere toegang tot Hem dan het "inblijvende" denken van het intellect. Brandend en actief verlangen kan de mysticus drijven tot contemplatie, d.w.z. uitsluitende en bewuste concentratie op het Ene. De contemplatie is een soort poort om tot een ander bewustzijn van de wereld te komen (het potentiëel tot het ontvangen van indrukken in de mens is nl. veel groter dan wat daarvan gerealiseerd wordt in het alledaagse bewustzijn). Daartoe wordt eerst opzettelijk de normale zintuigelijke waarneming van de wereld uitgeschakeld. Wanneer het denken, het willen en het voorstellen tot een halt zijn gebracht en men aldus in een staat van overgave/passiviteit/receptiviteit is geraakt, pas dan kan het contact met het Absolute ontstaan. Het is een mysterie wat er op dat moment precies gebeurt, en de mysticus kan er geen invloed op uitoefenen. Een tot dan toe sluimerend zintuig wordt geactiveerd, gaat het bewustzijn domineren en wordt tot het nieuwe centrum waar de persoonlijkheid rondom heen is opgebouwd. Dit zintuig heeft wel nauwe banden met emotie, intellect en wil, maar valt daar niet mee samen, transcendeert die. Underhill verzet zich tegen de identificatie van dit zintuig met het onbewuste. Ook de mystici zelf hebben de "nieuw geboren spirituele mens" altijd scherp onderscheiden van de natuurlijke mens.

Evelyn Underhill

Bij de geboren mysticus is het gebied achter het dagbewustzijn een schatkamer, terwijl het bij de meeste mensen een rommelhok is van zaken waar het dagbewustzijn niets mee aan kan.

Er dient ná de ontwaking en ná de openbaring van Christus aan het hart groei te zijn, want anders kan men niet van mystiek spreken. Een groei in nederigheid, oprechtheid, en een afleggen van het eigen ik. Een groei in het arm van geest zijn, waardoor innerlijk meer vrijheid ontstaat.

Verlichting

De mysticus is een verlicht mens, verlicht door de heilige Geest, wat hem onderscheidt van andere mensen die niet verlicht zijn, dus nog in het duister leven. De mysticus is geestelijk geworden en is de dingen die van de Geest zijn gaan begrijpen, zie 1Cor.2:14. Hij durft hele controversiële zaken aan anderen te tonen en zijn leven te wijzigen waar nodig naar nieuwe inzichten. Hij gaat leven naar het Verbond van JHWH. Hij streeft naar perfectie en is zelfbewust, maar ervaart tevens hoe onvolmaakt hij nog is. Vanaf nu beziet hij alles met andere ogen, ook in het rijk der natuur. Hij kijkt vanaf dit moment anders tegen zichzelf en de mensen aan, ja beziet de bomen, dieren en planten in een ander licht. In het licht van Jahweh ziet hij nu de dingen in hun ware licht/gedaante, in juiste proporties, zie Psalm 36:9-10.

Hier spreekt men van de "mystieke weg", of ook wel het leven der heiligmaking. Het is de verlichting of verzegeling met de heilige Geest, wat grote verwondering baart in het leven van de mysticus, zodat uit hun mond de meest wonderlijke en lyrische taal valt waar te nemen. De verzegeling met de heilige Geest valt samen met het verkrijgen van het ware geloof, het ontwaken in Christus. Hier ervaart men krachtig en klaar de aanwezigheid van JHWH. Men weet en voelt dat dit moment, deze plaats een Bethel is, een Huis van Elohim, zoals Jakob dat ervoer. Na zulke momenten of hoogtijdagen volgen er ook donkere dagen, soms vele, waarin het op het geloofsleven aankomt, zie Jesaja 50, laatste versen.

De zekerheid van het geloof blijft altijd aanwezig. Die aangename tijden van het smaken van de bijzondere liefde Gods zijn uurtjes van korte

duur, zo genoten zo weer toegesloten, volgens de mannen der Nadere Reformatie. In donkere dagen die de mysticus ook ervaart blijft er altijd een ongekende rust en vrede in het hart van de mysticus. Zelfs in de grootste smarten blijven hun harten op Jahweh gericht. Men leze het boek van Gisbertus Voetius “Geestelijke Verlatingen”. Tijdens de eerste of ook tijdens de latere verlichting zijn alle zintuigen aangeraakt, zodat men spreekt van een smaken, proeven, ruiken, horen, zien en tasten, die toch geen van allen werkelijk zijn, maar die wél wezenlijk worden ervaren. Voor visioenen en stemmen dient men erg op te passen, dat het geen hallucinaties zijn. Evenwel kunnen er wel visioenen, gezichten of stemmen zijn, waar veel mystici van spreken. Men dient zich hierbij wel goed af te vragen hoe men weet dat die zaken van Jahweh afkomstig zijn. Hoe zijn die visioenen, teksten of inspraken ontstaan? Dikwijls komen ze voort uit het eigen brein, vandaar de vele uitwassen, ook in de mystiek en bevindelijkheid.

Er kunnen ook alleenspraken zijn met Jahweh, of meditaties en gebeden, die volgen op de verlichting. Men is immers de gave der gebeden deelachtig, de één meer de ander minder. Dan bidt in hen de Geest met onuitsprekelijke verzuchtingen, in volkomen zelfovergave. Dan is de mysticus boven zichzelf uitgetild, heeft zijn oude leven afgelegd en álles is nieuw geworden:

.2 Corinthiërs 5:17 Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.

Bedelaarsgestalte

De mysticus, hoe hoog begenadigd hij ook zij, is en blijft een bedelaar, zoals koning David. In een predikatie van wijlen ds. J.P. Paauwe (uitgave mei-juni 2006, p.50) staat te lezen:

“Behalve koning was David een bedelaar, een bedelaar aan de troon der genade. Deze zaken zijn te verenigen. Ja, men kan zelfs zeggen dat, hoe hoger iemand in de maatschappij, in dit leven geplaatst is, hij des te meer moest zijn een bedelaar bij God. Een koningskroon kan iets betekenen, maar wat David op zijn bedelen aan de troon der

ds.J.P.Paauwe

genade deelachtig werd, was groter dan die kroon die hij droeg, dan al het zichtbare en tastbare. Zo denkt ieder begenadigde erover. Als gij een begenadigd mens zijt, en de vloek die van nature op ons ligt, op jong en oud, van u weggenomen is, dan hebt u gezegd, en u herhaalt het in uw leven honderdmaal, ja duizend malen: “Wien heb ik nevens U in den hemel, nevens U lust mij niets op aarde: (Ps.73:25). En dan is een mens gelukkig, niet eerder. Dan heeft hij vrede, blijdschap, moed, onder alle omstandigheden van het leven. Zijn geluk hangt dan niet meer af van zichtbare en tastbare dingen. Men kan hem heel wat ontnemen, maar zijn geluk kan men hem niet ontnemen. Onuitsprekelijk is wat hij deelachtig is geworden, en hoe ouder hij wordt, des te meer gezicht krijgt hij op twee zaken. De eerste is: in zijn zonden. En de tweede: in zijn geluk. Naarmate iemand dieper inziet in zijn bestaan, dat van nature niets anders is dan zonde, stijgt zijn hoogachting voor wat God is en hem deed deelachtig worden. Stemt uw hart hiermee overeen?”

Valse mystiek

In de wereld waarin wij leven zijn er soms zeer grote tegenstellingen, waar de dualiteit heerst of zelfs overheerst. De mens(en) wil(len) zelf proberen via allerlei technieken om religieuze ervaringen op te wekken. Dat lukt hen in zekere zin via occulte middelen, psychologisch. Dat is echter geen vrucht van de Geest. Men raakt wel in extase via een mechanische werkwijze, waarbij het hun ook gaat om het aanschouwen van God. Er waren er tijdens de opwekkingsbeweging in Amerika in de tijd van George Whitefield en Jonathan Edwards die op één been urenlang in het rond gingen draaien om in extase te geraken⁶. Onder sommige orthodoxe joden zijn er ook die zichzelf in extase brengen. Echter, niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, Zacharia 4:6. Anderen komen via meditatie en concentratie tot contemplatie, dat is het aanschouwen van God. Dat is echter wel in tegenspraak met

1Petrus 1:8 8 Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt, in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde;

9 Verkrijgende het einde uws geloofs, namelijk de zaligheid der zielen.

⁶ Dit vond o.a. plaats bij Quakers, die soms over hun hele lichaam beefden.

De methode van meditatie is die van de innerlijke zoektocht, via rust en stilte, en door middel van geconcentreerde ademhaling, waarna men God wil ervaren. Op deze wijze oefenden ook de Jezuïeten, naar het voorbeeld van hun oprichter Ignatius van Loyola. Sommigen spreken over een “uittreden” uit hun lichaam om God te ontmoeten. De technieken die men gebruikt komen er op neer dat men zichzelf geheel leegmaakt. Dat kan ook via drugs, extase, dans en trance. Het ritueel, de liturgie en de bouwvorm van kerken en kathedralen zijn erop gericht om ertoe mee te werken de mensen in extase te brengen, het volledig leeg- en stil-zijn voor God. Ook ascese, door het leven jezelf erg moeilijk te maken, door te vasten, te waken, zich te kastijden etc, worden als middelen aangewend om los te komen van jezelf, om daarna geestelijk omhoog te kunnen stijgen. Daartoe dienen ook de zogenaamde “trance-liederen”, o.a. lied 488 uit de Opwekkingsbundel. Die liederen en de muziek erbij doen heel zweverig aan. Het moeten échte geloofservaringen zijn en geen mechanisch opgewekte toestanden⁷. De ware geloofservaringen geven een onuitsprekelijke verheuging, blijdschap en kracht, doordat ze van Boven komen en ons in de schoot worden geworpen, door de heilige Geest, zie 1Petrus 8. Dat maakt dat wij gaan zingen, Jakobus 5:13, Efeze 5:19, en gaan bidden met onuitsprekelijke verzuchtingen. Dan weet men met volle zekerheid geleid te worden door de heilige Geest, zie

Jesaja 48:17 17 Alzo zegt de HEERE, uw Verlosser, de Heilige Israels: Ik ben de HEERE, uw God, Die u leert, wat nut is, Die u leidt op den weg, dien gij gaan moet.

Dat resulteert in ware zelfverloochening, Lucas 9:23.

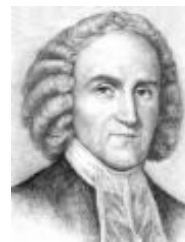
⁷ Zie “Verkenningen in de Mystiek”, artikel van Kees Waaijman, pag.14:

“Hoe de emotionele reactie ook moge zijn, één ding staat vast: deze ervaring valt op geen enkele manier af te dwingen of te organiseren - niet door middelen, niet door een leefmilieu, niet door lichaamshoudingen, trainingen, enz. Ze wordt steeds als wonderlijk ervaren. Ze lijkt uit het niets te komen. Ze overkomt je als licht, vuur, aanwezigheid, aanraking, opgenomen voelen, deelname aan diepere wijsheid, fundamentele verwijding van je leven, hernieuwd bewustzijn, machtsgevoel”.

Zulke mystieke geloofservaring is gerealiseerde spiritualiteit, wanneer alle beelden, projecties, scheidingen en blokkades zijn opgeheven. Mystiek is immers de “kunst” van het éénworden met de werkelijkheid. Het heeft te maken met vereniging, met de versmelting van ons leven van ons lagere zelf met dat van ons hogere zelf. Dat is een soort geestelijke bruiloft. Ik in Hen en zij in Mij, zie *Johannes 17:23 Ik in hen, en Gij in Mij*

Dat wordt door de liefde Gods gewerkt, zie het mystieke liefdeslied van Paulus in 1Corinthe 13. Mystiek is een organisch proces. Het brengt de volheid van de liefde Gods met zich mee. Ware christelijke mystiek is geen religieuze gekte, geen levensfilosofie, noch het nastreven van occulte zaken. Dan zijn wij niet “vol zoete wijns”, maar vol van de liefde Gods in Christus.

De ware mystiek is een omvormingsproces, een transformatie, ook wel omkeer of bekering genoemd, een nieuwe geboorte. Wij mensen hebben twee vermogens: dat is het kennen én het beminnen. Onze Schepper te kennen zoals Hij als onzienlijke Geest is, is voor ons ongrijpbaar. Maar beminnen kunnen wij Hem wel. Hij kan bemint worden, maar niet bedacht, zoals religies hun God of goden uitdenken.

Jonathan Edwards

Jonathan Edwards (1703 - 1758) maakt in zijn “Religious Afflictions” onderscheid tussen de ware en valse religie/mystiek. Edwards probeerde de ware religieuze ervaring zó te omschrijven, dat zowel de evangelische als niet-evangelische christenen onderscheid zouden kunnen maken tussen het echte werk van de heilige Geest, en dat wat nagemaakt kan worden. Dr. Gerald McDermott, hoogleraar aan het Roanoke College in Salem (USA) geeft een aantal punten op uit het werk van Edwards:

Twaalf onbetrouwbare tekenen

Edwards gaf eerst een uiteenzetting van twaalf criteria die heel vaak, doch ten onrechte, gebruikt worden om de echtheid van iemands geestelijk leven vast te stellen. Ze zijn allemaal onbetrouwbaar, aldus

Edwards. De eerste zes criteria betreffen de religieuze ervaring: intense religieuze gevoelens, verschillende religieuze gevoelens tegelijk, een zekere volgorde in deze gevoelens (bijvoorbeeld van overtuiging van zonde naar troost in het behoud), aanvoelen dat deze gevoelens niet van binnenuit geproduceerd worden, het op wonderlijke wijze in gedachten bepaald worden bij de Bijbel en het ervaren van fysieke verschijnselen. Edwards stelde dat geen enkele van deze tekenen op zichzelf een betrouwbare indicatie is dat de Heilige Geest permanent inwoning in iemand heeft gemaakt (de wedergeboorte). Vele ware christenen kennen deze gevoelens en ervaringen, maar dat geldt ook voor veel mensen die nooit wedergeboren zijn.

Hetzelfde kon volgens Edwards gezegd worden over vier criteria die te maken hadden met religieus gedrag: veel spreken over God en religie, het regelmatig en enthousiast prijzen van God, de aanwezigheid van liefde en veel ijver en tijd besteden aan religieuze activiteiten. Geen van deze is een echt teken van ware spiritualiteit. Tenslotte noemde hij zelfs geloofszekerheid een onbetrouwbaar teken. Sommige mensen zijn ervan overtuigd dat ze naar de hemel gaan en het kan zijn dat anderen dat ook van hen geloven. Maar kijk eens naar de Farizeeërs, redeneerde Edwards: zij en hun aanhangers waren ervan overtuigd dat ze de snelste route naar de heerlijkheid hadden gevonden, maar Jezus zei dat ze blinde gidsen naar de hel waren.

De twaalf betrouwbare tekenen

Vervolgens ging Edwards voort met het beschrijven van twaalf betrouwbare tekenen van echte spiritualiteit. Deze variëren van het hebben van een goddelijke en bovennatuurlijke bron (in plaats van een natuurlijke of psychologische), zich aangetrokken voelen tot God en Zijn wegen omwille van God Zelf, een diepgewortelde overtuiging van de waarheid van de Schrift en nederigheid. Deze twaalf kenmerken behelzen ook een verandering van iemands innerlijk, vrees voor God (vreze des Heeren), een gezindheid die wordt gekenmerkt door gelijkvormigheid aan Christus, evenwichtigheid, honger naar God en 'christelijke praktijk' (die overgave, volharding, lijden en gehoorzaamheid inhoudt).

Dit artikel biedt geen ruimte om alle twaalf tekenen in detail te beschrijven. Ik zal echter één teken bespreken dat Edwards' bijzondere benadering van spiritualiteit - het leven met en vanuit God, waarbij we

genieten van het aanschouwen van Gods schoonheid - het beste illustreert.

Een nieuwe kennis

Voor Edwards is een nieuwe manier van kennen de kern van de ware christelijke spiritualiteit. Het is een kennis van het hart, waarbij de ogen van het hart geopend worden voor het zien van de schoonheid van Gods heiligheid. Edwards kan op dit punt gemakkelijk verkeerd begrepen worden. Met 'zien' bedoelt hij niet het zien van een mystiek visioen of het horen van een stem. Hij bedoelt ook niet het vergaren van intellectuele informatie of leerstellingen, zoals de kennis dat een cirkel verschilt van een vierkant, of zelfs dat Jezus voor onze zonden is gestorven.

De kennis die voorkomt uit ware genade schenkt een geestelijk en bovennatuurlijk begrip van goddelijke zaken. Omdat het geestelijk is, kunnen zij die de Geest niet hebben, geen deel hebben aan dit weten. Met de woorden van Paulus: "Doch een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, want het is hem dwaasheid en hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is" (1 Kor. 2:14).

Hoe moeten we deze kennis opvatten die door sommigen wel, maar door anderen niet ervaren kan worden? We kunnen dit duidelijk maken door deze kennis van goddelijke zaken te vergelijken met het kennen van artistieke schoonheid.

Christus zien

De Bijbel beschrijft de kennis van de gelovigen vaak als een soort zien. Johannes schrijft: "Een ieder die in Hem blijft, zondigt niet; een ieder die zondigt, heeft Hem niet gezien en heeft Hem niet gekend" en "wie kwaad doet, heeft God niet gezien" (1 Joh. 3:6, 3 Joh. 11). Hij zegt dat "een ieder die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, eeuwig leven hebbe" en geeft de tot nadenken stemmende woorden van Jezus weer: "Tot een oordeel ben Ik in de wereld gekomen, opdat wie niet zien, zien mogen" (Joh. 6:40, 9:39).

Een ervaring

Wanneer de bovennatuurlijke kennis van de dingen Gods een zien is, dan is het volgens Edwards ook een ervaring. De Schriften spreken erover als een kennis die men kan smaken, kan proeven en kan voelen.

Om duidelijk te maken wat het verschil is tussen intellectuele kennis en deze ervaringskennis, zal ik het voorbeeld gebruiken van het 'weten wat een mango is'. Iemand die weleens een mango geproefd heeft, weet er veel meer over dan iemand die er alleen maar naar gekeken of aan gevoeld heeft. Zo is ook het kennen van God een kennis door ervaring. Paulus vergelijkt het met het ruiken van een geur: "Maar God zij gedankt, die ons te allen tijde in Christus doet zegevieren en de reuk van zijn kennis allerwegen door ons verspreidt" (2 Kor. 2:14), terwijl Petrus en de Psalmist het vergelijken met het proeven van voedsel: "Verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, opdat gij daardoor moogt opwassen tot zaligheid, indien gij geproefd hebt, dat de Jahweh goedertieren is" (1 Petr. 2:2-3); "Smaakt en ziet, dat Jahweh goed is" (Ps. 34:9). De schoonheid van Christus kennen, betekent zijn geur ruiken en zijn liefde proeven. Dat het kennen van de levende God meer is dan dingen over Hem weten, werd mij kort na mijn bekering duidelijk door te letten op mijn vriendin Sandy. Vaak werd ze tijdens de kerkdienst tot vreugdetranen toe geroerd. Wanneer ik haar vroeg wat er aan de hand was, lachte ze door haar tranen heen en zei: "God is gewoon zo goed, en zo mooi!". Zij beleefde diepe gevoelens van vreugde en genoegten door het kennen van God. Zij proefde Gods heerlijkheid. Edwards bedoelde niet dat het geloof pas echt is wanneer het gepaard gaat met gevoelens. Tenslotte waarschuwde Paulus ons dat wij moeten "wandelen in geloof, niet in aanschouwen" (2 Kor. 5:7). Zelfs de grootste heiligen uit de geschiedenis van de Kerk hebben gemerkt dat Gods aanwezigheid meestal niet voelbaar duidelijk was. Ondanks dat hebben ze getuigd dat het kennen van God soms ook het genieten van God betekent. Ware genade verleent iemand de kennis van God die wordt ervaren en ontvangen door het geloof.

De inhoud van deze kennis

Voor Edwards is deze nieuwe kennis dus een soort zien en proeven. Maar wat ziet de gelovige? Wat is het nieuwe dat hij weet?

Het antwoord is: de heerlijkheid en de schoonheid van de dingen van God. Dit is het wat de christen onderscheidt van alle andere mensen. Anderen zien misschien ook wel goddelijke dingen, maar zij zien niet de schoonheid of heerlijkheid ervan. (Tot zover dr. Gerald McDermott)

Men leze het nog steeds actuele boekje van Mattheus Meade: "De bijna christen ontdekt". En ook de werken van Theodorus van der Groe, o.a.

"Het schadelijk Misbruik". In deze boeken wordt er een duidelijk onderscheid gegeven tussen de valse en ware mystiek, tussen oprecht geloof en waangeloof. Zie hierover meer in mijn boek: *Geloofs zekerheid, ineens en voor altijd*.

Mystiek en geloofs zekerheid

De mystici -vooral de Rooms Katholieken- spreken over:

1e. Het eerste mystieke leven, de Verlichte Weg

2e. Het tweede mystieke leven, de Weg der Vereniging

Vanwege kerkscheuringen verstaan verschillende christelijke denominaties of stromingen elkaar niet meer, zoals dat er aan toe ging na de spraakverwarring bij de torenbouw van Babel.

De protestanten zijn gaan spreken over het eerste, als zijnde de ontwakking van de zondaar en de overtuiging van zonden, en over het tweede, als de rechtvaardiging door het geloof alleen en de daaraan verbonden heiligmaking. Na de rechtvaardiging en heiligmaking (de Weg der Vereniging) wordt dikwijls de periode van de "nacht" ervaren. Dan vertoeft de mysticus in de "dagen der duisternis", die soms vele zijn, waarin de liefde tot Jahweh lijkt gedooft. De mysticus wordt dan al verder aan zichzelf ontdekt, in afbraak van het eigen ik en opbouw van het hemelse. De weg naar een nieuwe verlichting (verlevendiging) en een vernieuwde ontmoeting loopt via de nacht der beproeving. De nacht dient tot volkomen zelfontleding, opdat Christus in hem alles wordt. Toch kan de mysticus of rechtvaardige zich soms zeer verheugen in Jahweh, ondanks de nacht. Hier wordt bevestigd wat in Jesaja 50 staat:

10 ¶ Wie is er onder ulieden, die den HEERE vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des HEEREN, en steune op zijn God.

Hoe hoog begenadigd een mysticus ook moge worden, hij/zij is en blijft een eenvoudig mens, die niet van grootsheid en hoogmoed naast de schoenen loopt. Mystiek is in haar wezen zelfgericht, vandaar het verlangen naar de nabije beleving van Jahweh, wat niet in tegenstelling staat tot het geloof en geloven. Drs. E. Timmerbeil-Snel ziet hier wél een tegenstelling. Het geloof zou volgens haar door de mystiek worden

verdrongen. Zij ziet de mystiek als een parasiet, een woekerplant, die zich aan religie hecht. Mystici zouden een bijzondere psychische aanleg hebben en een passie voor het absolute. Het zou hen gaan om het mysterie der eenwording. Zij ziet de mystieke ervaring om bij God te kunnen komen als bedrog en misleiding. De “donkere nacht” is volgens haar in strijd met het Woord en de heilige Geest. De mysticus zou zichzelf leeg maken, zodat hij zich verlaten voelt van God en mensen. Men noemt dit wel de “mystieke dood”, waar men aan alles sterft, zelfs aan God. Daarna komt de contemplatie, de Godsaanschouwing en verlichting. Alsdan kan de mysticus niet goed onder woorden brengen wat hij beleefd en wat er plaatsvindt. Volgens drs. Timmerbeil-Snel zou mystiek beginnen bij de mens én eindigen bij de mens. Wij willen haar wijzen op Jesaja 50:10, en naar het boekje van Gisbertus Voetius “Geestelijke Verlatingen”.

Gisbertus Voetius

Er ligt in de mystieke/geloofservaring volkomen zekerheid van het geloof, zoals we dat in de Schrift terugvinden en waarop de Reformatie zich grondde. Het was o.a. de bekende franse Blaise Pascal die op een stukje perkament had geschreven:

“God van Abraham, God van Isaac, God van Jakob, niet die van wijsgeren en geleerden. Zekerheid. Zekerheid. Aandoening. Vreugde. Vrede. God van Jezus Christus”.

Witte Raven

Zo hier en daar ziet u er weleens één. Men noemt ze “witte raven”, dit vanwege hun zeldzame verschijning. Het was voor mij een groot voorrecht om dicht bij zulk een wonderlijke verschijning te wonen en er dagelijks mee om te mogen gaan. Het ging om een man met een zachtmoedig en vriendelijk karakter. Er was aan hem iets adellijks, iets koninklijks te zien. Nooit sprak hij veel over wereldse zaken, en met geestelijke zaken liep hij evenzeer niet te koop. Op een zekere dag sprak

ik hem, wat mij heel diep trof. Hij zei: “Wat kleeft mijn ziel nog aan het stof, ai zie mijn nood”. En daarna, als in één adem, vervolgde hij te zeggen: “Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast”.

Welnu, ik dacht bij mijzelf: “Lieve man, kleeft jouw ziel nog aan het stof? Je bent de zestig jaren reeds gepasseerd, en moet jouw gang nog vast worden gemaakt in het Woord? Je kent de hele Bijbel toch uit je hoofd!”

Elke dag wanneer ik hem zag maakte hij diepe indruk op me. Heel nauwgezet heb ik zijn levensloop gadeslagen. Uit het leven van alle dag heb ik hem bestudeerd. Waar hij was, was ik immers ook. En de indruk die ik van hem kreeg zal ik als volgt omschrijven:

Hij was iemand die door de God van Abraham, Izaak en Jakob in het openbaar gezien moest worden. Maar toch, ik heb het met mijn eigen ogen gezien, was zijn leven meer in de verborgen omgang met zijn Schepper. Hij was een man die weliswaar in deze wereld was, maar leefde in en naar een geheel ándere wereld. Hij ging veel met mensen om, en toch vertoefde hij dikwijls als een eenzame mus op het dak. Hij kon niet zeggen dat hij dood was, maar toch stierf hij dagelijks. En ofschoon hij leefde, zei hij dat hijzelf het niet meer was die leefde, maar de Christus-kracht in hem. Nooit had hij één cent op zak, en toch waren alle dingen van hem en brachten de zwarte raven hem brood. Nooit droeg hij een horloge, maar altijd wist hij precies hoe laat het was. Hij leefde één schrede van de dood, één handbreed. Zichzelf achtte hij de onbekwaamste van alle mensen. En toch, hij was tot álle dingen in staat. Hij zei alsdan dat hij was, wat hij tevoren niet was, en toch niet zijn kon wat hij zijn moest. En toch was hij steeds één en dezelfde mens. Ik heb hem zien werken alsof alles van de werken afhing. Evenwel rekende hij niets voor zijn werken, maar vertrouwde alleen op Jahweh, van Wie hij zei het eigendom te zijn. Hij was een grote vijand van de werken, maar werkte toch hard, maar dan uit het geloof.

Zijn last was dikwijls meer dan hij dragen kon, maar toch was hij bang die last te verliezen. Hij had een eigenaardige smaak. Hij kon uit

bitterheid zoet proeven. Ja, hij kuste zelfs de roede die hem sloeg. Ook was hij om al deze dingen voor zichzelf veelal een raadsel. Nooit droomde hij van betere tijden op deze aarde in de huidige omstandigheden, maar sprak altijd over de hemelse stad met fundamenten en de nieuwe hemel en aarde. Hij beleed een vreemdeling en bijwoner hier beneden te zijn. Jahweh was zijn leven. Daar stond hij mee op en ging ermee naar bed. Soms had hij de eigenaardige gewoonte om te middernacht op te staan en zijn Schepper te loven. Waar hij kwam, gevoelde hij zichzelf veelal tot een last, hoewel iedereen hem graag mocht. Op de laatste dag van zijn leven, want heel oud is hij niet geworden, overdacht hij Psalm 23, en meende daar voor zichzelf nog zo weinig van te zien. Toen ik erover nadacht zag ik het, deze psalm was zijn zwanenzang!

Ik voor mij kon niet anders zien, dan dat het leven voor hem Christus was, en het sterven voor hem winst betekende. Het einde van deze man zal vrede zijn. Die man, ja ik zal het u maar zeggen: Het was mijn aardse vader!

Mijn vader op jonge leeftijd (B.v.d.Meer)

Nog een voorbeeld van een waar mystici, uit het Reformatorisch Dagblad december 2005:

“Door Hem heb ik eeuwig toekomst”, van mevrouw M.A. Kleppe - van Bellen, 71 jaar.

“Toen ik nog jong was en de Heere mij overtuigde van mijn zonden en het werkelijkheid voor mij werd dat ik moest sterven en voor God verschijnen, werd mijn toekomst bang en donker.

Maar de Heere heeft zich over mij willen ontfermen. Christus wilde zich aan mijn ziel openbaren. Hij heeft mijn ziel toen in de ruimte gezet. Toen de liefde van Christus mijn ziel doorstroomde, was er van mijn kant alleen maar verwondering.

Ruim drie maanden geleden deelde een chirurg mij het ontstellende bericht mee dat ik een zeer kwaadaardige kanker bij me droeg en mij een zeer zware operatie wachtte. De operatie is goed geslaagd, maar ik ben ongeneeslijk ziek.

Toen ik dit verschrikkelijke bericht hoorde, heeft de Heere mij zo lieflijk willen omhelzen en mij zoveel kracht gegeven, dat ik tegen mijn man en kinderen zei: Nu mag ik ervaren wat ik aan mijn God heb. Hij geeft kracht en geloof, juist als wij het nodig hebben. Nu mag ik mijn eeuwige toekomst veilig weten bij mijn getrouwe God en Vader. In Christus is al mijn hoop en lust. Hij is mijn Verlosser, mijn hemelse Bruidegom, mijn enige Troost in leven én in sterven. Hoewel ik mijn zeer geliefde man, kinderen en kleinkinderen de Heere mag toevertrouwen voor de toekomst, draag ik grote droefheid in mijn hart om hen achter te laten. Maar toch mag ik met verlangen uitzien naar mijn eeuwige toekomst, om met Hem te zijn die mij kocht met Zijn dierbaar bloed. Dan zal ik Hem eeuwig eren en in verwondering en aanbidding neerknielen en zeggen: Het is door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen”.

Ongeveer een week na dit bericht in het R.D. is mevrouw Kleppe overleden. In dit sprankelend getuigenis van haar spreekt zij van de ontmoeting met Christus, de stromen van liefde zoals wij in het Hooglied lezen, en de grote verwondering. Dat geeft kracht en uitzicht zelfs in de donkerste perioden van ons leven, wanneer de dood zich aankondigt. Zij eindigt in de dank- lof- en aanbidding van Jahweh, om altoos zich aan Hem toe te betrouwen, in leven én in sterven.

Wanneer wij de schitterende Odes van Salomo lezen over de verborgen omgang met God, betreuren wij het ten zeerste dat dit geschrift niet door de afgedwaalde kerkvaders op het concilie van Nicea in het jaar 325 opgenomen werd in de canon van de Bijbel. In de Odes van Salomo is een christos (een gezalfde) aan het woord, die op velerlei wijze en met diepgaande woorden het uitjubelt over zijn/haar nieuwe leven in gemeenschap met zijn/haar verbondspartner, de God van zijn/haar leven! Dan is het: *Mijn hart o Hemelmajesteit, is tot Uw dienst en lof bereid!*